

HASSELBRAAM BURGERSCHAP

'Zolang je 'Hasselbramen' eet, blijft het kind in je bewaard: nieuwsgierig zijn, openstaan voor, onderzoeken en verwonderen.

Kinderen leren van en met elkaar en wij leren van de kinderen!

Inhoud Hasselbraam burgerschap

Algemeen	Blz. 3
- Inleiding	
- Overzicht domeinen/ kerndoelen burgerschap	
Visie Jenaplan	Blz. 4
- Basisprincipes	
- Wereldoriëntatie	
- Leren van en met elkaar	
Context school	Blz. 5
- Voedingsgebied	
- Samenstelling leerlingpopulatie	
Monitoring	Blz. 6
Jenaplan basisactiviteiten	Blz. 8
- Samen spreken	
- Samen werken	
- Samen spelen	
- Samen vieren	
Hasselbraam burgerschap	Blz. 16
- Kalender activiteiten	
Ambities burgerschap	Blz. 36

Hasselbraam Burgerschap

'Zolang je 'Hasselbramen' eet, blijft het kind in je bewaard: nieuwsgierig zijn, openstaan voor, onderzoeken en verwonderen. Kinderen leren van en met elkaar en wij leren van de kinderen!

Algemeen

De Hasselbraam is een openbare basisschool voor kinderen van 4 t/m 12 jaar, waar alle kinderen welkom zijn. Onze school is een jenaplanschool, waar een kind zichzelf kan ontplooiën, zichzelf kan zijn en waar plezier in het leren van en met elkaar centraal staat.

De basis voor het jenaplanonderwijs is gelegd door professor Peter Petersen, afkomstig uit de Duitse stad Jena. Peter Petersen was van mening dat het onderwijs niet alleen de kennis bij kinderen moest bevorderen, maar ook de sociale en emotionele vaardigheden. Zijn idee was dat de focus moet liggen op persoonlijke ontwikkeling, behoefte aan beweging, zelfstandig bezig zijn en samen zijn.

De basisprincipes van het jenaplanonderwijs, zoals de kindgerichte aanpak, leren van en met elkaar en de algehele vorming van het kind sluiten aan bij de wettelijke opdracht en kerndoelen van burgerschapsvorming.

Overzicht domeinen en kerndoelen burgerschap

Domein	Kerdoel	Doelzin
Schoolcultuur	Schoolcultuur	De school zorgt voor een democratische cultuur.
Samenleving en democratie	Diversiteit	De leerling handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.
	Democratische waarden	De leerling geeft aan hoe diens handelen verbonden is met de democratische waarden.
	Maatschappelijke betrokkenheid	De leerling verkent verschillende mogelijkheden om bij de te dragen aan de samenleving.
	Democratische betrokkenheid	De leerling verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.
Maatschappelijke vraagstukken	Maatschappelijke vraagstukken	De leerling weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.

Visie Jenaplan

Basisprincipes

De twintig basisprincipes van het Jenaplan zijn de waarden en normen voor het denken en handelen binnen het jenaplanconcept. Zij geven richting aan ons onderwijs.

Binnen het Jenaplan wordt de mens gezien als een volledig persoon. Dit betekent dat de kinderen niet alleen schoolse kennis als taal en rekenen krijgen aangeboden, maar ook de emotionele, sociale, creatieve aspecten van ontwikkeling en talenten van kinderen aandacht krijgen.

Naast de persoonlijke ontwikkeling benadrukt het concept Jenaplan dat mensen sociale wezens zijn die zich in verbinding met anderen, de natuur en cultuur ontwikkelen. Het leren gebeurt niet individueel, maar is een sociaal proces. Dit sociale leren bevordert de ontwikkeling van vaardigheden zoals samenwerken, communiceren en het oplossen van conflicten.

We bieden daarom een rijke en flexibele leeromgeving, waarin kinderen worden uitgedaagd om zichzelf in relatie met anderen te ontdekken en te ontwikkelen. Dit wordt onder ander vormgegeven door middel van de vier basisactiviteiten: samen spreken, samen werken, samen spelen en samen vieren. En tijdens het werken met de thema's wereldoriëntatie.

Wereldoriëntatie

Wereldoriëntatie is het hart van ons onderwijs. Om jezelf te kunnen oriënteren in de wereld heb je kennis en vaardigheden nodig. Wereldoriëntatie geeft kinderen kennis over de natuur, techniek, ruimte en tijd en het stimuleert kinderen om na te denken over zichzelf en de samenleving.

We werken met thema's waarbij taal, rekenen, burgerschap en cultuureducatie worden verbonden met de wereld (kleine en grote actualiteit) zodat het leren betekenisvol wordt.

Het jenaplanonderwijs ziet elk mens als cultuurdrager en cultuurvernieuwer. Dit betekent dat kinderen zowel tradities en kennis overnemen als kijken met een open en kritische houding naar de samenleving. Leren is een zoektocht waarbij kinderen zich in een continu proces nieuwe kennis tot zich nemen en vaardigheden en attitudes ontwikkelen.

Dit, met als doel de democratie van onze samenleving kritisch-constructief te ondersteunen en waar nodig te vernieuwen. En om het ontwikkelen van een betrokken houding met betrekking tot de natuur en cultuur.

Samen spelen en samen vieren helpen de kinderen om hun fantasie te ontwikkelen (creatief denken), leren dingen uit te proberen en daarop te reflecteren (wat werkt?) en leren hen samen te leven en te werken. De vieringen maken de talenten van kinderen zichtbaar en zorgen voor verbondenheid binnen de school.

Leren van en met elkaar

Om het principe 'van en met elkaar leren' te vergroten, werken we op onze school met driejarige stamgroepen. In een stamgroep zitten kinderen van meerdere leerjaren bij elkaar die leren van en met elkaar.

De driejarige stamgroep nodigt uit tot een gesprek en interactie met kinderen in een andere ontwikkelingsfase en draagt bij aan het creëren van een uitdagende sociale leeromgeving.

Dit zorgt ervoor dat kinderen niet worden vergeleken met leeftijdsgenoten, maar komt de groei van een kind ten opzichte van zichzelf in beeld. En maken alle kinderen het proces 'jongste – middelste – oudste kind zijn' in de stamgroep mee.

Het eerste jaar in een stamgroep is alles nieuw en wordt een kind geholpen door oudere jaars. Het laatste jaar kent het kind de afspraken en gewoonten van de stamgroep en kan zelf jongere kinderen helpen. Een middelste kind krijgt de ruimte om te groeien, dingen uit te proberen en hulp te vragen.

Context school

Voedingsgebied/ omgeving school

Het voedingsgebied van de Hasselbraam is breder dan alleen Leiderdorp. De school staat in de wijk Voorhof. De kinderen uit Leiderdorp komen uit de wijken: Binnen-Buitenhof (32%), Voorhof (29%), Leyhof/Zijkwartier (21%) en 9% uit de overige wijken (oude dorp). Uit de regio komt 9 % van onze kinderen.

In en rondom de wijk zijn er veel faciliteiten zoals een ziekenhuis, winkelcentrum, verzorgingshuis, een VO school, meerdere basisscholen, peuterspeelzaal, kinderdag- en buitenschoolse opvang, een tuinvereniging, een natuurspeeltuin en een sportpark.

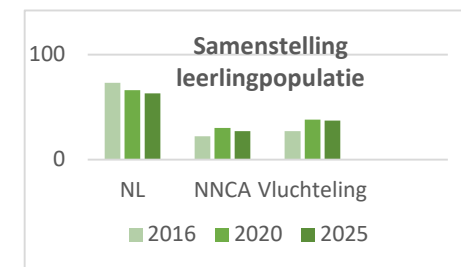
Samenstelling leerlingpopulatie

De samenstelling van onze leerlingpopulatie is divers met betrekking tot gezinssamenstellingen, sociale kenmerken, opleidingsniveau en culturele achtergrond. De Hasselbraam is een afspiegeling van onze huidige maatschappij.

Het merendeel van de kinderen heeft een Nederlandse afkomst (63%) en 37% heeft een Niet-Nederlandse Culturele Achtergrond (NNCA), waarvan 10% vluchteling. Onze schoolweging is 27,8 met een spreidinggetal van 7,3.

Binnen de gezinnen worden er 19 verschillende thuistalen gesproken: 53% Europa, 26% Azië en 21% Afrika, waarvan 13 gezinnen (9%) matig/geen Nederlands spreekt. Een aantal gezinnen zijn meertalig (3 talen).

Door de diverse culturen, meer inclusief onderwijs en Jenaplan is diversiteit bij ons van belang, in samenhang met de democratische waarden.

Monitoring

Voor het monitoren van de ontwikkeling van kinderen maken we gebruik van het leerlingvolgsysteem IEP 'Hoofd, Hart en Handen', een rapport, een JeNa-map voor elk kind en het ouder-kindgesprek 'Hoe denk jij erover?'.

IEP: Inzicht Eigen Profiel.

Wij vinden het belangrijk dat een kind inzicht heeft in zijn vaardigheden en groeimogelijkheden. De talentenkaart maakt dit voor elk kind goed inzichtelijk en er wordt in de weergave uitgegaan van groei van het kind zelf. Daarbij geeft het een compleet beeld van de ontwikkeling van het kind op het gebied van hoofd, hart én handen. Het leerlingvolgsysteem IEP sluit dan ook goed aan op de visie van het Jenaplan.

Voor het jonge kind maken we gebruik van IEP leerjaar 1-2. Aan de hand van een vragenlijst observeert de stamgroepleider het kind. De instrumenten zijn bedoeld om met ouders in gesprek te gaan over wat het kind in de stamgroep laat zien en hoe ouders hun kind zien.

Voor leerjaar 3 t/m 8 wordt het onderdeel 'hoofd' afgenomen voor taal en rekenen en voor de zachtere vaardigheden 'hart en handen'. Aan de hand van vragenlijsten vult het kind zelf in hoe een kind zichzelf op dat moment ziet. Dit beeld geeft de stamgroepleider informatie en is bedoeld om hier met het kind en ouders over in gesprek te gaan.

Voor de ouder-kindgesprekken kan gebruik worden gemaakt van de praatplaat leerjaar 1-2 en leerjaar 3-8.

Aspecten van 'hart en handen' leerjaar 1-2

Sociaal-emotionele ontwikkeling	Leren, leren
<ul style="list-style-type: none"> • Zelf management: <ul style="list-style-type: none"> - oefenen met emoties, vaardigheden, zelfvertrouwen, moeilijke taak kiezen • Sociale vaardigheden <ul style="list-style-type: none"> - vriendschap, samenwerken, hulpvragen bij een conflict • Uiting van gevoelens <ul style="list-style-type: none"> - bespreken/ delen gevoelens • Beheersing van gevoelens <ul style="list-style-type: none"> - omgaan met gevoelens, uitgestelde aandacht (beheersen impulsen) • Empathisch vermogen <ul style="list-style-type: none"> - herkennen gevoelens, elkaar helpen, reageren op blijdschap/tegenslagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Doorzettingsvermogen <ul style="list-style-type: none"> - Zelfstandig werken aan een taak • Plannen <ul style="list-style-type: none"> - werk voorbereiden (weekplan) • Organiserend vermogen <ul style="list-style-type: none"> - zorgvuldig-, gestructureerd werken • Prestatievermogen <ul style="list-style-type: none"> - actie meedoen in de kring, moeilijke taak kiezen

Aspecten van 'hart en handen' leerjaar 3-8

Sociaal-emotionele ontwikkeling	Leeraanpak	Creatief vermogen
<ul style="list-style-type: none"> • Zelf management: <ul style="list-style-type: none"> - zelfkennis, -vertrouwen en -bewustzijn • Sociale vaardigheden <ul style="list-style-type: none"> - samenwerken, omgaan met vriendschap, omgaan met conflicten, sociale weerbaarheid • Beheersing van gevoelens <ul style="list-style-type: none"> - emoties beheersen, impulsbeheersing • Uiting van gevoelens <ul style="list-style-type: none"> - positieve/negatieve gevoelens uiten • Empathisch vermogen <ul style="list-style-type: none"> - inlevingsvermogen, betrokkenheid, reageren op blijdschap/ tegenslagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Plannen • Organiserend vermogen <ul style="list-style-type: none"> - werkhouding • Doorzettingsvermogen • Prestatievermogen <ul style="list-style-type: none"> - inzet 	<ul style="list-style-type: none"> • Anders durven zijn • Volhardend • Outputgericht <ul style="list-style-type: none"> - reflecterend vermogen • Nieuwsgierig <ul style="list-style-type: none"> - onderzoeken, verkennen, leergierig • Trots op je werk <ul style="list-style-type: none"> - keuzes uitleggen • Interacterend met anderen <ul style="list-style-type: none"> - feedback vragen en geven, meedenken • Vindingrijk <ul style="list-style-type: none"> - spelen met mogelijkheden, nieuwe ideeën/ combinaties

Rapport

De kinderen van de midden- en bovenbouw ontvangen twee keer per jaar een rapport met de beoordelingsmogelijkheden: goed - voldoende/goed - voldoende - matig - onvoldoende. Dit gaat over de schoolse vakken en zachtere vaardigheden. De oudste kleuters ontvangen aan het einde van de kleuterperiode een (geschreven) rapport.

JeNa-map

Elk kind heeft een JeNa-map. In deze map wordt de ontwikkeling van het kind zichtbaar gemaakt. Hier kunnen de kinderen hun gekozen werk stoppen. Bij wisseling van bouw krijgen de kinderen een nieuwe JeNa-map.

Ouder-kindgesprek:

Twee keer per jaar zijn de ouder-kind gesprekken met de stamgroepleiders. Voor het gesprek gebruiken we onder ander het formulier 'Hoe denk jij erover?'. Dit vullen kinderen op school of thuis in met de ouders. Hieruit volgt een actieplan voor elk kind dat samen met de stamgroepleider wordt besproken. Zie 'Zo werken we... ouder-kindgesprekken'.

Vier basisactiviteiten Jenaplan

Kenmerkend van ons onderwijs is het werken met een ritmisch weekplan waar de vier basisactiviteiten ‘samen spreken, werken, spelen en vieren’ elkaar afwisselen. Deze activiteiten wisselen elkaar af tijdens de dag en de week. Door de bewuste verdeling van tijd, activiteit en vorm ontstaat er een herkenbaar ritme en structuur waardoor de kinderen zich prettiger voelen en betrokken blijven.

Wanneer	Onderwerp	Wie	Kerdoel/doel	Toelichting	Monitoren
Samen spreken Binnen het jenaplanonderwijs is de vaste kring de plek waar de kinderen en stamgroepleider elkaar ontmoeten. Door met elkaar te spreken kunnen we elkaar informeren, leren begrijpen of elkaar aanspreken op gedrag. Kinderen en stamgroepleiders praten de hele dag door met elkaar en zitten minstens vier keer per dag in de kring voor verschillende activiteiten. Dan kunnen we elkaar goed zien en zijn we meer bij elkaar betrokken. In het ritmisch weekplan zijn vaste momenten gepland voor een kringgesprek. Kinderen ontwikkelen en oefenen tijdens de kringactiviteiten hun sociale en communicatieve vaardigheden.					
Dagelijks	Check-in/ check-out	Allen	Schoolcultuur/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid <ul style="list-style-type: none"> Aandacht voor elkaar: delen hoe je je voelt m.b.t. de check in vraag: Rekening te houden met en zorgen voor elkaar 	Een dag op de Hasselbraam begint en eindigt altijd met een check in. Check in wordt gedaan door een kind uit de stamgroep, diegene bedenkt de check-in vraag. Het antwoord kan zijn: midden, onder of boven. Wie wil het toelichten, is welkom om dit te doen. Het hoeft niet. We eindigen de dag met een check-out vraag.	Zichtbaar op het ‘Bord van de groep’
Wekelijks	Bord in de groep	Allen	Schoolcultuur/ democratische betrokkenheid/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid <ul style="list-style-type: none"> Door het Bord in de groep wordt de betrokkenheid van de kinderen vergroot en oefenen zij vaardigheden als reflecteren, communiceren, kritisch en creatief denken 	In elke stamgroep werken we met een ‘Bord in de groep’. Het bord is van de stamgroep en hebben de kinderen elke week een bordsessie. Tijdens de bordsessie spreken zij met elkaar over hun successen, doelen en acties binnen de stamgroep. Bij het behalen van alle doelen, mogen zij kiezen hoe zij dit willen vieren.	Op het bord worden de vorderingen van hun doelen bijgehouden.

Wekelijks 1/2 kringen	Leeskring	MB/BB	Schoolcultuur/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid	<p>Doelen bij kringen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen ontwikkelen tijdens de kringactiviteiten hun sociale en communicatieve vaardigheden. • delen zij wat hun bezig houdt en ontwikkelen zij ook vaardigheden zoals presenteren (lees/onderwerpkring) <p>Bij de krantenkring wordt na afloop een stelling ingebracht waar de kinderen over in gesprek gaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zij ontwikkelen en oefenen vaardigheden als kritisch denken, denken vanuit verschillende perspectieven en het geven van argumenten (tips en tops). <p>Kinderen gebruiken een stappenplan, passend bij elke kring als voorbereiding.</p>	<p>Feedback middels tips & tops en van de stamgroep.</p> <p>Beoordeling van de kring door de stamgroep en stamgroepleider</p> <p>IEP Hart & handen: Creatief vermogen</p>
	Onderwerpkring	MB/BB	Schoolcultuur/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid		
	Krantenkring	BB	Schoolcultuur/ maatschappelijke betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid		
	Observatiekring	BB	Schoolcultuur/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid		
	Verhalenkring	BB	Schoolcultuur/ diversiteit/ vrijheid & gelijkheid		
	Kring/ filosoferen	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden/ diversiteit		
Dagelijks	Jeugdjournaal kijken	BB	<p>Schoolcultuur/ maatschappelijke vraagstukken/ vrijheid & gelijkheid</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen geven hun mening over de stelling van de dag 	<p>De kinderen zijn op de hoogte van actuele gebeurtenissen en wordt de stelling van de dag besproken.</p> <p>Zie krantenkring - welke vaardigheden zij ontwikkelen en oefenen.</p>	<p>Feedback middels tips & tops en van de stamgroep.</p> <p>Beoordeling van de kring door de stamgroep en stamgroepleider</p> <p>IEP: Hart & Handen: creatief vermogen</p>

Wekelijks	Begrijpend lezen	MB/BB	Schoolcultuur/ maatschappelijke vraagstukken/ democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen zijn op de hoogte, bespreken en geven hun mening over actuele gebeurtenissen/ onderwerpen. 	Leeslink (MB, leerjaar 4-5) Kidsweek begrijpend lezen (BB)	IEP: Hart & Handen
Flexibel	Beeldmateriaal van het Jeugdjournaal en Klokhuis in relatie tot wereldoriëntatie (WO)	MB/BB	Schoolcultuur/ Democratische waarden <ul style="list-style-type: none"> • Aan de hand van beelden gaan kinderen vanuit verschillende perspectieven met elkaar in gesprek over de waarden 	De beelden (filmpjes) zijn een aanvulling op de leergesprekken bij de lessen WO en ter ondersteuning bij het gesprek over actuele onderwerpen. Zie 'Vorbereiding WO ontwerpschema's'	Zie 'thema WO: 'ontwerpschema's' welke filmpjes zijn/ worden gebruikt IEP: Hart & Handen Sociaal- emotionele ontwikkeling
Flexibel	Verkiezingsdagen	MB/BB	Schoolcultuur/ democratische waarden Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • leren wat de verkiezingen betekenen en het belang is (MB) • leren over de organisatie van de samenleving 	Leergesprek a.h.v. het Klokhuis en Jeugdjournaal Zie 'Zo werken we democratische rechtstaat'	Voldaan
2x per jaar	Ouder-kindgesprekken	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen zijn eigenaar en betrokken bij hun eigen ontwikkeling 	Zie 'Zo werken wij... Ouder-kind gesprekken' De kinderen hebben een JeNa map waar zij hun ontwikkeling in bijhouden. Na wisseling van bouw, wordt een nieuwe JeNa map gestart.	Formulieren 'Hoe denk jij erover' en 'Actieplan' IEP Hart & Handen

Samen werken

De jonge kinderen werken vooral in de hoeken. Zo worden veel leerdoelen spelend behaald. Soms is het nodig om doelen expliciet aan te bieden, bijvoorbeeld wanneer doelen niet vanzelf ter sprake komen in spel of wanneer de kinderen sturing nodig hebben. Om het ontwikkelproces van het jonge kind te begeleiden maken we gebruik van de ‘Tien ankers van het Jenaplan’.

Bij de kinderen in de midden- en bovenbouw gaat het werk om alle schoolse vakken, zoals taal, rekenen en wereldoriëntatie. Naast de instructies in de stamgroep, gaan zij ook naar hun instructie groep. De kinderen leren in de instructiegroep technieken en vaardigheden van de vakgebieden taal, lezen en rekenen. Deze kennis en vaardigheden zorgen ervoor dat kinderen vanuit een oplossingsgerichte houding bepaalde problemen zelfstandig kunnen oplossen.

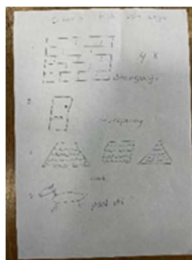

Het wisselen van lokaal gaat volgens een vaste structuur, zodat het wisselen door de kinderen als vanzelfsprekend wordt ervaren. De onderbouw werkt alleen in de stamgroep. Op het speelwerkplein van de onderbouw kunnen zij elkaar ontmoeten en samen spelen in de themahoek.

Voor het zelfstandig werken maken we gebruik van het principe ‘Vraag het de kinderen’. Kinderen zijn van nature nieuwsgierig en leergierig. Zij moeten de kans krijgen verantwoordelijkheid te dragen. Er moet voldoende ruimte zijn voor de inbreng van de kinderen. Ieder kind heeft zijn eigen talenten. Op de Hasselbraam gaan we uit van verschillen. Dit vraagt om een organisatie waarbij kinderen zelfstandig aan de slag gaan. Deze zelfstandigheid mogen zij ontwikkelen en hebben we veel aandacht voor dit proces.

Dagelijks	<p>Zelfstandig werken: Vraag het de kinderen</p> <p>Hulpmiddelen ‘Vraag het de kinderen’</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hand van vijf • Weekplan • Werken met maatjes • Vaste kring • Criteria kaarten • Evaluatiekring <p>Overige hulpmiddelen:</p>	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit</p> <p>Wat kunnen kinderen o.a. als wij zeggen dat ze zelfstandig/ zelfverantwoordelijk zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omgaan met uitgestelde aandacht • leren zorg dragen voor elkaar • op de juiste manier hulp bieden/ aan de juiste persoon hulp vragen • plannen, eigenaar zijn van hun eigen leerproces • verantwoordelijkheid dragen voor hun eigen werk en taakgericht bezig zijn 	<p>‘Zo werken we... Vraag het de kinderen’</p> <p>Voor het zelfstandig (ver)werken gebruiken we een 5 stappenplan, dat we aan het begin van het schooljaar doorlopen (gouden weken), en het hele jaar door borgen door er continue aandacht aan te blijven schenken.</p> <p>In het document ‘Hulpmiddelen Vraag het de kinderen’ hebben we beschreven welke hulpmiddelen we inzetten, met welk doel en waar teamafspraken per bouw over zijn gemaakt.</p>	<p>Zichtbaar in alle groepen (audit 2023-2024)</p> <p>IEP: Hart & Handen</p>
-----------	--	-------	---	---	--

	'Zo werken we Hulpmiddelen Vraag het de kinderen'		<ul style="list-style-type: none"> • prioriteiten stellen en meerdere taken achter elkaar uitvoeren (omgaan met tijd) • presenteren, feedback geven en ontvangen (van elkaar leren) • omgaan met verschillende werksituaties en taken individueel aanpakken. • oplossingen bedenken • kritisch terugkijken naar het gemaakte werk en op hun eigen (werk)gedrag en handelen 		
Dagelijks	Hand van vijf/ Stap vijf van de Hand van Vijf.	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • weten aan wie ze hulp kunnen vragen als de stamgroepleider niet beschikbaar is. • kunnen het omgaan met uitgestelde aandacht • kunnen aangeven dat zij hulp nodig hebben van de stamgroepleider 	<p>De hand van vijf wordt in elke groep dagelijks besproken en geëvalueerd. Kinderen worden gedurende de dag hieraan herinnerd. De stamgroepleider moet hier consequent in handelen.</p> <p>Hulpmiddel hulp vragen: Vragenbankje (OB), blokje (MB), vragenkaartje (BB)</p>	<p>IEP: Hart & Handen</p> <p>Hand van vijf hangt zichtbaar in de groep</p>
Dagelijks	Weekplan	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leren taakgericht en zelfstandig werken. • leren prioriteiten stellen. • leren meerdere taken achter elkaar uitvoeren 	<p>Start in de OB, vanaf 5 jaar. Het weekplan wordt van een afbeelding, weekplan in gevuld naar volledig zelf invullen opgebouwd</p> <p>Zie 'Zo werken we... Zelfstandig werken hulpmiddelen'</p>	<p>IEP: Hart & Handen</p> <p>Leeraanpak/ Leren leren</p>

Dagelijks	Hulpmaatjes	Allen	<p>Schoolcultuur/ solidariteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulpmaatjes leren zorg dragen voor elkaar • De kinderen voelen zich veilig en ervaren steun 	<p>Bij de start van het schooljaar tot de herfstvakantie worden in de stamgroep nieuwe kinderen aan een maatje gekoppeld. Ze zorgen voor elkaar in de breedste zin.</p> <ul style="list-style-type: none"> - veiligheid - hulp bij hoe het werkt - hulp bij werk - steunpilaar <p>Onderbouw: oudste worden gekoppeld aan jongste. Middenbouw: een 3^e jaars wordt gekoppeld aan een 4^e of 5^e jaars. Bovenbouw: een 6^e jaars wordt indien nodig aan een 7^e of 8^e jaars gekoppeld.</p>	<p>IEP: Hart & Handen Sociaal-emotionele ontwikkeling</p> <p>Zichtbaar in de groep: lijst hulpmaatjes</p>
Dagelijks	Werkmaatjes	Allen	<p>Schoolcultuur/ solidariteit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Werkmaatjes leren van en met elkaar 	<p>Afspraken: Zie 'Zo werken we... Zelfstandig werken hulpmiddelen'</p> <p>Doel waar we naar toe willen werken: Verder in het jaar gaat het over leerling - gezelschap - meesterschap en dat is fluïde en maak je gebruik van elkaars talenten. Je bent pas meester als je het aan het ander kunt overbrengen. Ook bouw-doorbrekend werkmaatjes</p>	<p>IEP: Hart & Handen Sociale-emotionele ontwikkeling Zichtbaar in de groep</p>
Dagelijks	Vaste kring	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden</p> <ul style="list-style-type: none"> • In gesprek gaan met elkaar en leren van elkaar. 	<p>In elke stamgroep is een vaste kring aanwezig, waarbij er plek is voor elk kind.</p>	<p>IEP: Hart & Handen Sociaal-emotionele ontwikkeling/ creatief vermogen Zichtbaar in de groep</p>
Per thema	Criteriakaart	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden</p>	<p>Minimaal één keer per thema wordt er gebruik gemaakt van een criteriakaart.</p>	<p>IEP: Hart & Handen Taakaanpak Op de criteriakaart staan eisen waar het</p>

			<ul style="list-style-type: none"> De kinderen leren om kritisch te kijken naar het gemaakte werk. 	<p>OB</p> <p>MB</p> 	<p>werk aan moet voldoen.</p> <p>Creatief schrijven: stippel letter</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Criteria</th> <th>Check?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. Heb je minstens 4 verschillende letters van de kleur gekleurd?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2. Is het letter goed zichtbaar?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3. Is het duidelijk om welke letter het gaat?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4. Volft de letter goed het staaf?</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5. Heb je een goede afstand tussen de letters en niet te ver uit elkaar?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Heb je criteria heb je afgevoerd? 1/2/3/4/5 criteria</p>	Criteria	Check?	1. Heb je minstens 4 verschillende letters van de kleur gekleurd?		2. Is het letter goed zichtbaar?		3. Is het duidelijk om welke letter het gaat?		4. Volft de letter goed het staaf?		5. Heb je een goede afstand tussen de letters en niet te ver uit elkaar?	
Criteria	Check?																
1. Heb je minstens 4 verschillende letters van de kleur gekleurd?																	
2. Is het letter goed zichtbaar?																	
3. Is het duidelijk om welke letter het gaat?																	
4. Volft de letter goed het staaf?																	
5. Heb je een goede afstand tussen de letters en niet te ver uit elkaar?																	
Dagelijks	evaluatiekring	Allen	<p>Schoolcultuur/ democratische waarden</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> leren terug te kijken op hun eigen (werk)gedrag en handelen. leren feedback te geven en te ontvangen. leren oplossingen te bedenken 	<p>OB: Terugkijken op het werken tijdens de speel/werkles en de overige activiteiten van de dag. De kinderen geven hier hun problemen aan en zoeken gezamenlijk naar oplossingen of geven feedback.</p> <p>MB/BB: Terugkijken op het werken tijdens de blokperiode en de overige activiteiten van de dag. De kinderen geven hier hun problemen aan en zoeken gezamenlijk naar oplossingen of geven feedback.</p> <p>Er kan ook een incidentele evaluatiekring nodig zijn gedurende de dag</p>	<p>IEP: Hart & Handen Taakaanpak, Leren leren Zichtbaar in de groep</p>												
<p>Samen spelen</p> <p>Spel is een belangrijk onderdeel in de ontwikkeling van kinderen. Pas als de wereld voldoende spelend is ervaren, kunnen kinderen overgaan tot het abstracte leren. Tijdens spel krijgen kinderen de kans om de wereld te ontdekken en te ervaren.</p> <p>We doen allerlei activiteiten waarbij de kinderen door middel van 'spel' aan het leren zijn. Het gaat om educatieve spellen (zoals taal- en reken spellen), gezelschapsspellen, Energizer tussen de lessen door, kringspelletjes, drama, rollenspel en buitenspel.</p> <p>Door samen te spelen, leren kinderen om rekening met elkaar te houden. Het is een manier om creatief bezig te zijn, fantasie te gebruiken en (samen) te ontwikkelen.</p>																	
Dagelijks/ wekelijks	Spelend leren in hoeken/	OB/MB	Schoolcultuur/ solidariteit	Op het speelwerkplein zijn er vaste hoeken & activiteiten waar het aanbod samenhangt met	IEP: Hart & Handen												

	Kennis & aangeboden vaardigheden herhalen in spelvorm (educatief spel)		<ul style="list-style-type: none"> Kinderen oefenen met elkaar de aangeboden vaardigheden zoals samenwerken, communiceren, reflecteren, creëren en respecteren 	het thema en is er ruimte voor vrij spel (bouwen)	
Wekelijks	Werken in hoeken/ coöperatieve werkvormen en educatief spel	BB	<p>Schoolcultuur/ solidariteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> oefenen met elkaar de aangeboden vaardigheden zoals samenwerken, communiceren, reflecteren, creëren en respecteren 	In de bovenbouw wordt in de groep met coöperatieve werkvormen, is er een WO, spelletjes en bouwhoek op het speelwerkplein. Daarnaast zijn er diverse spelvormen op het schoolplein om het aanbod spelend te herhalen, zoals spelling creatief & spelling spel.	IEP: Hart & Handen
<p>Samen vieren</p> <p>Vieringen zijn een wezenlijk onderdeel van ons onderwijs. We vieren zowel in de stamgroep als in de school. Door samen te vieren laten we aan elkaar zien wat ons hoofd en hart bezighoudt. We delen ervaringen en belevenissen. Soms zijn we stil. We zijn samen en komen dan tot rust. Een moment om te bezinnen, stil te staan en op te laden.</p>					
Wekelijks	Divers	Allen	Schoolcultuur/ gelijkheid & vrijheid	Wekelijks hebben wij een viering – zie ook de kalender	

Kalender activiteiten – Hasselbraam burgerschapsvorming

Wanneer	Onderwerp	Wie	Kerdoel/ doel	Toelichting	Monitoren
Augustus/ September	Vieren 1 ^e schooldag	Allen	Schoolcultuur/ gelijkheid & vrijheid Samen een mooie/prettige herinneringen maken van de 1 ^e schooldag. Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • hebben aandacht voor elkaar: delen van ervaringen, belevenissen en kennis maken met elkaar 	We starten met een feestelijk welkom voor kinderen en ouders. De paarse looper ligt klaar en de ingang is versierd. Ouders zijn uitgenodigd voor een 'koffie to go' op het schoolplein. In de stamgroepen starten zij in de kring: samen delen en elkaar leren kennen.	IEP: Hart & Handen
	Maandopening augustus/ september	Allen	Schoolcultuur/ solidariteit Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen. Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de poster over het doel voor in de mediatorenhoek. Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden- en/of onderbouw. Zij halen hen op in de stamgroep, zorgen voor hen tijdens de viering en brengen hun maatje terug naar de stamgroep.	IEP: Hart & Handen
	De Vreedzame School: Blok 1/ gouden weken Thema: We horen bij elkaar	Allen	Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • leren elkaar beter kennen • leren het belang van het maken van afspraken en/of regels, waarbij 	Tijdens de eerste weken in het schooljaar is er veel aandacht voor groepsvorming. Samen met de kinderen worden de groepsafspraken en taken besproken, geformuleerd en zichtbaar opgehangen. En wordt dagelijks een groepsvormende activiteit en/of les gedaan.	IEP: Hart & Handen

			<p>gesproken wordt over opstekers & afbrekers en plagen en pesten</p> <ul style="list-style-type: none"> • maken groepsafspraken • geven hun voorkeur voor groepstaken aan 	<p>Voor de oudste kleuters en 5^e jaars geldt dat zij zich medeverantwoordelijk voelen voor hun stamgroep</p> <p>Voor 8^e jaars geldt dat de leerlingen zich medeverantwoordelijk voelen voor klas en school (maandopening/ carrouselgroep). Leiding nemen, verantwoordelijk voelen en kritisch leren denken en zelfreflectie</p>	
	'Wie ben ik' kring	MB/BB	<p>Schoolcultuur/ gelijkheid en vrijheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maken kennis met elkaar door te vertellen over zichzelf: familie, eigenschappen, hobby's, trots op, lievelingskleur • ontwikkelen en oefenen vaardigheden als communiceren en presenteren. 	<p>Aan het begin van het schooljaar houdt iedereen in de stamgroep, inclusief de stamgroepleiders een 'wie ben ik kring'.</p> <p>Zij gebruiken een stappenplan, passend bij elke kring als voorbereiding.</p> <p>Naar gelang de bouw wordt de 'wie ben ik' verdiept.</p>	<p>IEP: Hart & Handen Creatief vermogen</p> <p>Feedback middels tips & tops van de stamgroep en stamgroepleider.</p> <p>Beoordeling van de kring door de stamgroep en stamgroepleider</p>
	Moestuiniëren in de schooltuinen (tot de herfstvakantie)	7 ^e jaars	<p>Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krijgen kennis over moestuiniëren, bewegend leren in de buitenlucht en stimuleert het gezonde gedrag. Proeven & koeken met producten uit eigen tuin. • ontwikkelen vaardigheden als verantwoordelijkheid, reflecteren en evalueren op het handelen. 	<p>Samenwerking met het MEC: In april gaan de 6^e jaars naar de schooltuinen. De kinderen hebben een eigen stukje grond: leren over moestuiniëren en alles wat erbij hoort.</p> <p>Aanvullend komt de imker en leren zij over het nut van bijen. In oktober is het oogsten en maken zij soep met de producten uit hun eigen schooltuin.</p> <p>Bewustwording van de positieve invloed van moestuiniëren (minder transport)</p>	Zij krijgen een schooltuindiploma
	Verkiezingen voor de leerlingenraad	MB/BB Leerjaar 4 t/m 8	Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit	Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen	Motivatiebrieven voor de leerlingenraad

			Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • hebben inspraak in het 'reilen en zeilen' op school • ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden • laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'. Aan het begin van het schooljaar schrijven (alle = MB) kinderen die in de leerlingenraad willen een motivatiebrief MB/BB. Daarna vindt de kandidaatstelling en het stemmen met een stembiljet plaats.	IEP: Hart & Handen
	Thema derde kamer: Prinsjesdag	BB	Democratische betrokkenheid Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • maken kennis met het landsbestuur, regering, parlement, gemeentebestuur, tot stand komen van een wet 	Jeugdjournaal/ Klokhuis Zo werken we... 'Democratische rechtstaat'	
	Prinsjesdag	OB/MB	Democratische waarden/ democratische betrokkenheid Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • maken kennis met Prinsjesdag (OB) • leren wat de bedoeling is van Prinsjesdag en wat er die dag gepresenteerd wordt (MB) 	Jeugdjournaal/ Klokhuis Zo werken we... 'Democratische rechtstaat'	
	Bezoek uit Japan	5-6 lln	Schoolcultuur/ democratische waarden/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • maken kennis met de Japanse cultuur zoals de omgangsvorm (groeten & spreken) 	Jaarlijks krijgen wij Japanse studenten, leraren en professoren op bezoek. Zij zijn naar nieuwsgierig naar ons onderwijs, het Jenaplan concept. Zij gaan in gesprek met kinderen en komen kijken in onze stamgroepen.	IEP: Hart & Handen

			<ul style="list-style-type: none"> • samen delen van ervaringen over onderwijs in Nederland en Japan. 		
Oktober	Maandopening oktober	Allen	<p>Schoolcultuur/ solidariteit</p> <p>Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen.</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	<p>Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de poster over het doel voor in de mediatorenhoek.</p> <p>Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden- en/of onderbouw. Zij halen hen op in de stamgroep, zorgen voor hen tijdens de viering en brengen hun maatje terug naar de stamgroep.</p>	IEP: Hart & Handen
	<p>De Vreedzame School: Blok 2 + aansluitende les uit de module Kriebels</p> <p>Thema: We lossen conflicten zelf op.</p>	Allen	<p>Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leren hoe ze zelf conflicten constructief kunnen oplossen (OB/MB) • hebben inzicht in conflictoplossing, en leren de parallellen zien tussen conflicten in de groep en in de wereld (BB) <p>Aanvullende les uit module kriebels</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krijgen kennis over relaties en seksuele vorming (verschillen jongen/ meisje – verandering van lichaam/ voortplanting/ 	<p>Thema's binnen dit blok zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hoe kun een steentje kunnen bijdragen aan de veiligheid in de groep • Wat doe je bij een conflict: Stappenplan 'Praat het uit' • Verschil tussen een conflict en ruzie • Onderscheiden van belangen in een conflict • Vormen van stemmen: kinderen leren dat dit handig kan werken bij keuzes • Bewustwording van het verschil in mening, winst & verlies. En kennismaken met manieren om verschil in mening op te lossen (conflict) 	IEP: Hart & Handen

			vriendschap - verliefdheid/ seksualiteit - misbruik <ul style="list-style-type: none"> • leren respect te hebben voor zichzelf en de ander (zelfbeeld) • leren weerbaar te worden en nee-zeggen • ontwikkelen een open houding tegenover verschillen tussen mensen • oefenen sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden 		
	Leerlingenraad	Leerjaar 4 t/m 8	Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • hebben inspraak in het 'reilen en zeilen' op school • ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden • laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'.	IEP: Hart & Handen
	Mediatoren training	BB	Schoolcultuur Tijdens de mediatorentraining leren de mediators: <ul style="list-style-type: none"> • hoe zij andere kinderen tijdens de pauzes kunnen helpen om hun conflicten op te lossen • Jonge kinderen oefenen m.b.v. mediators hoe zij een conflict kunnen oplossen. 	Op onze groene schoolpleinen werken wij met mediators. Jaarlijks krijgen twaalf (gekozen) kinderen uit de bovenbouw een mediatorentraining. Op de maandopening van november stellen zij zich voor, vertellen wie zij zijn, wat zij doen en hoe zij kunnen helpen.	IEP: Hart & Handen

	Kinderboekenweek Landelijk thema, wisselend per jaar.	Allen	Schoolcultuur/ vrijheid, gelijkheid en solidariteit/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • laten een vragende houding en zijn nieuwsgierig naar de ander en de wereld • hebben vaardigheden geoefend als samenwerken, kritisch en creatief denken 	De kinderen doen allerlei activiteiten m.b.t. het stimuleren van lezen en activiteiten vanuit het thema horende bij de Kinderboekenweek	IEP: Hart & Handen
	Leescarrousel	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden – solidariteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen vaardigheden als 'elkaar helpen & hulp vragen, leiding geven & verantwoordelijkheid nemen' 	In een carrouselgroep zitten kleuters t/m 8 jaars bij elkaar. Zij doen onder begeleiding van de 8e jaars een activiteit in hun carrouselgroep. Leescarrousel: <ul style="list-style-type: none"> • Leesactiviteit 	IEP: Hart & Handen
November/ december	Maandopening november/ december	Allen	Schoolcultuur/ solidariteit Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen. Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de poster over het doel voor in de mediatorenhoek. Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden- en/of onderbouw. Zij halen hen op in de stamgroep, zorgen voor hen tijdens de viering en brengen hun maatje terug naar de stamgroep.	IEP: Hart & Handen

<p>De Vreedzame School: Blok 3 + aansluitende les module Kriebels</p> <p>‘We hebben oor voor elkaar’</p>	<p>Allen</p>	<p>Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leren hoe ze zelf conflicten constructief kunnen oplossen (OB/MB) • hebben inzicht in conflictoplossing, en leren de parallellen zien tussen conflicten in de groep en in de wereld (BB) <p>Aanvullende les uit module kriebels</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • krijgen kennis over relaties en seksuele vorming (verschillen jongen/ meisje – verandering van lichaam/ voortplanting/ vriendschap - verliefdheid/ seksualiteit - misbruik) • leren respect te hebben voor zichzelf en de ander (zelfbeeld) • leren weerbaar te worden en nee-zeggen • ontwikkelen een open houding tegenover verschillen tussen mensen • oefenen sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden 	<p>Thema’s binnen dit blok zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luisteren en vragen • Misverstand • Kijken vanuit verschillende perspectieven/ gezichtspunt: dit kan er anders uitzien en zorgen voor een conflict • Mening geven, argumenteren en tot overeenstemming te komen • Debatteren <p>Koppeling met Rekenlab: activiteit Fotoliegen.</p>	<p>IEP: Hart & Handen</p>
<p>Leerlingenraad</p>	<p>Leerjaar 4 t/m 8</p>	<p>Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p>	<p>Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in</p>	<p>Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt door de notulist.</p>

			<ul style="list-style-type: none"> • hebben inspraak in het 'reilen en zeilen' op school • ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden • laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'.	IEP: Hart & Handen
	Weeksluiting	Allen	<p>Schoolcultuur</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. • leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch) 	Tijdens de weeksluiting laten kinderen aan ouders en andere stamgroepen zien waar ze de afgelopen tijd aan hebben gewerkt. Dit kan worden weergegeven middels een toneelstuk, een verhaal, versje, een lied, een dans. Allerlei expressieve uitingen komen aan bod tijdens de weeksluiting en mogen talenten gevierd worden.	IEP: Hart & Handen
	Week van de Mediawijsheid	Allen	<p>Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • hebben inzicht in de werking van media (begrijpen maken van media en beïnvloeding van de werkelijkheid) • kunnen media zelf actief gebruiken • ontwikkelen een bewuste en kritische houding t.a.v. de media samenleving • oefenen vaardigheden als reflecteren, creëren en discussiëren 	Tijdens de Week van de Mediawijsheid besteden wij op school in alle stamgroepen extra aandacht aan mediawijsheid. De bovenbouw doet mee aan het landelijke programma 'Week van de mediawijsheid en MediaMasters' en de onder- en middenbouw krijgen lessen passend bij hun leeftijdsgroep.	
	LEVO lessen + viering:	Allen	Diversiteit/ maatschappelijke betrokkenheid	Wij vieren jaarlijks twee vieringen. De lessen Levo worden als een themaweek gepland. De	IEP: Hart & Handen

			Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • Kinderen hebben kennis en respect voor verschillen in godsdienst en levensovertuiging • ontwikkelen een open en vragende houding. Zij zijn nieuwsgierig naar de ander en de wereld 	kinderen krijgen twee theorielessen, 1 praktijkles en een viering. In de lessen is er aandacht voor kennismaking met de godsdienst/ levensovertuiging, de verhalen en achtergrond van de viering en aansluiting bij de actualiteit. We streven naar een authentieke viering. We werken met een vierjarige cyclus. We plannen een viering in het najaar en voorjaar. Het Suikerfeest verschuift jaarlijks Jaar 1: Suikerfeest en Pesach Jaar 2: Kerst en Holi Jaar 3: Chanoeka en Wesak Jaar 4: Divali en Pasen	
	Preventieve gastles door bureau Halt t.b.v. voorkomen jeugdcriminaliteit	BB	Maatschappelijke vraagstukken Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • Hebben kennis over 'Veilig omgaan met vuurwerk' en weten wat de rol van Halt is bij het niet houden aan de wettelijke afspraken. 	Gastles Halt	Verslag bezoek Halt door 2 kinderen voor in de wekelijkse Hasselpost voor ouders
	Thema Nederlandse tradities	MB	In ontwikkeling	Klokhuis	
	Wintercarrousel	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden – solidariteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • Oefenen vaardigheden als 'elkaar helpen & hulp vragen, leiding geven & verantwoordelijkheid nemen' 	In een carrouselgroep zitten kleuters t/m 8 jaars bij elkaar. Zij doen onder begeleiding van de 8e jaars een activiteit in hun carrouselgroep. Wintercarrousel: <ul style="list-style-type: none"> • Onder begeleiding van de 8^e jaars een winterknutsel maken 	IEP: Hart & Handen

			Samen knutselen waarbij het oudere kind, het jonge kind helpt, samen kletsen en elkaar ontmoeten.		
Januari/ februari	Maandopening januari	Allen	<p>Schoolcultuur/ solidariteit Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen.</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	<p>Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de poster over het doel voor in de mediatorenhoek.</p> <p>Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden- en/of onderbouw.</p>	IEP: Hart en Handen
	<p>De Vreedzame School: Blok 4 + aansluitende les module Kriebels</p> <p>Thema: We hebben hart voor elkaar.</p>	Allen	<p>Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> leren hoe ze zelf conflicten constructief kunnen oplossen (OB/MB) hebben inzicht in conflictoplossing, en leren de parallellen zien tussen conflicten in de groep en in de wereld (BB) <p>Aanvullende les uit module kriebels Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> krijgen kennis over relaties en seksuele vorming (verschillen jongen/ meisje – verandering van lichaam/ voortplanting/ 	<p>Thema's binnen dit blok zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Herkennen en benoemen van gevoelens/ gevoelens overbrengen (BB) Omgaan met verdriet, boosheid, bang Leuke activiteit/middag bedenken Bewustwording van het verschil in mening, winst & verlies. En kennismaken met manieren om verschil in mening op te lossen (conflict) Buitensluiten Grenzen aangeven 	IEP: Hart & Handen

			vriendschap - verliefdheid/ seksualiteit - misbruik) <ul style="list-style-type: none"> • leren respect te hebben voor zichzelf en de ander (zelfbeeld) • leren weerbaar te worden en nee-zeggen • ontwikkelen een open houding tegenover verschillen tussen mensen • oefenen sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden 		
	Leerlingenraad	Leerjaar 4 t/m 8	Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • hebben inspraak op school • ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden • laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen. Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'	Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt door de notulist IEP: Hart & Handen
	Weeksluiting	Allen	Schoolcultuur Kinderen <ul style="list-style-type: none"> • leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. • leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch) 	Tijdens de weeksluiting laten kinderen aan ouders en andere stamgroepen zien waar ze de afgelopen tijd aan hebben gewerkt. Dit kan worden weergegeven middels een toneelstuk, een verhaal, versje, een lied, een dans. Allerlei expressieve uitingen komen aan bod tijdens de weeksluiting en mogen talenten gevierd worden.	IEP: Hart & Handen

	Nationale voorleesdagen	OB	<p>Schoolcultuur</p> <p>Stimuleren van voorlezen door onder ander ouders aan jonge kinderen die nog niet zelf kunnen lezen of net hebben leren lezen.</p>	<p>Tijdens de nationale voorleesdagen wordt er extra voorgelezen door ouders of derden.</p> <p>Een keer per 3 jaar doen wij met de hele school mee aan de nationale voorleesdagen. En vinden er veel aanvullende leesactiviteiten plaats, zoals het leesalarm, boekendans, boekenbingo om het leesplezier te stimuleren.</p>	IEP: Hart & Handen
Maart/ april	Maandopening maart/ april	Allen	<p>Schoolcultuur/ solidariteit</p> <p>Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen.</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	<p>Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de poster over het doel voor in de mediatorenhoek.</p> <p>Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden- en/of onderbouw. Zij halen hen op in de stamgroep, zorgen voor hen tijdens de viering en brengen hun maatje terug naar de stamgroep.</p>	IEP: Hart & Handen
	<p>De Vreedzame School Blok 5 + aansluitende les module Kriebels</p> <p>We dragen allemaal een steentje bij</p>	Allen	<p>Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> leren hoe ze zelf conflicten constructief kunnen oplossen (OB/MB) hebben inzicht in conflictoplossing, en leren de parallellen zien tussen conflicten in de groep en in de wereld (BB) <p>Aanvullende les uit module kriebels</p>	<p>Thema's bij dit blok zijn:</p> <p>We helpen elkaar (OB)</p> <p>Vershil tussen helpen en bemoeien (OB/MB)</p> <p>Vershil tussen voorzegggen, op weg helpen (MB)</p> <p>Vershil kennen tussen een stamgroepleider als scheidsrechter en een stamgroepleider als mediator (MB)</p> <p>Rol van verkiezingen, Tweede Kamer en regering in een democratie (BB)</p> <p>Regels en wetten/grondwet (BB)</p>	IEP: Hart & Handen

			Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • krijgen kennis over relaties en seksuele vorming (verschillen jongen/ meisje – verandering van lichaam/ voortplanting/ vriendschap - verliefdheid/ seksualiteit - misbruik) • leren respect te hebben voor zichzelf en de ander (zelfbeeld) • leren weerbaar te worden en nee-zeggen • ontwikkelen een open houding tegenover verschillen tussen mensen • oefenen sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden 		
	Leerlingenraad	Leerjaar 4 t/m 8	Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • hebben inspraak op school • ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden • laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen 	Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen. Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'.	Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt door de notulist IEP: Hart & Handen
	Weeksluiting	Allen	Schoolcultuur Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> • leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. 	Tijdens de weeksluiting laten kinderen aan ouders en andere stamgroepen zien waar ze de afgelopen tijd aan hebben gewerkt. Dit kan worden weergegeven middels een toneelstuk, een verhaal, versje, een lied, een dans. Allerlei expressieve uitingen komen aan bod tijdens de	IEP: Hart & Handen

			<ul style="list-style-type: none"> leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch) 	weeksluiting en mogen talenten gevierd worden.	
	Levo lessen + viering: Pasen		<p>Schoolcultuur/ diversiteit/ democratische waarden</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kinderen hebben kennis en respect voor verschillen in godsdienst en levensovertuiging ontwikkelen een open en vragende houding. Zij zijn nieuwsgierig naar de ander en de wereld 	<p>Wij vieren jaarlijks twee vieringen. De lessen Levo worden als een themaweek gepland. De kinderen krijgen twee theorielessen, 1 praktijkles en een viering.</p> <p>In de lessen is er aandacht voor kennismaking met de godsdienst/ levensovertuiging, de verhalen en achtergrond van de viering en aansluiting bij de actualiteit. We streven naar een authentieke viering.</p> <p>We werken met een vierjarige cyclus. We plannen een viering in het najaar en voorjaar. Het Suikerfeest verschuift jaarlijks</p> <p>Jaar 1: Suikerfeest en Pesach Jaar 2: Kerst en Holi Jaar 3: Chanoeka en Wesak Jaar 4: Divali en Pasen</p>	IEP: Hart & Handen
	Moestuïneren in de schooltuinen (april tot de zomervakantie)	6e jaars	<p>Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> hebben kennis over moestuïneren, bewegend leren in de buitenlucht en stimuleert het gezonde gedrag. proeven & koken met producten uit eigen tuin ontwikkelen vaardigheden als verantwoordelijkheid, reflecteren en evalueren op het handelen. 	<p>Samenwerking met het MEC: In april gaan de 6^e jaars naar de schooltuinen. De kinderen hebben een eigen stukje grond. Zij leren over moestuïneren en alles wat erbij hoort. Aanvullend komt de imker en leren zij over het nut van bijen. In oktober is het oogsten en maken zij soep met de producten uit hun eigen schooltuin. Bewustwording van de positieve invloed van moestuïneren (minder transport)</p>	IEP: Hart & Handen
	Carrousel vossenjacht	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden – solidariteit	De 8e jaars kinderen hebben de carousel vossenjacht voor alle kinderen in de school	IEP: Hart & Handen

			8 ^e jaars: <ul style="list-style-type: none"> ontwikkelen en oefenen vaardigheden als plannen, organiseren, ondernemen en samenwerken 7 ^e jaars: <ul style="list-style-type: none"> ontwikkelen vaardigheden als 'elkaar helpen & hulp vragen, leiding geven & verantwoordelijkheid nemen' 	georganiseerd. Zij bedenken de spelletjes, verzamelen de materialen die hiervoor nodig zijn, regelen bij elk spel een tent en zetten deze verspreid rondom de school op zodat de carrouselgroepen weten waar de spelletjes zijn. De 7e jaars begeleiden tijdens de vossenjacht de carrouselgroepen. Aandacht voor elkaar door samen spelen van de vossenjacht spellen.	
	Thema: De baas van Nederland	Allen	Schoolcultuur/ democratische waarden Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> maken kennis met de monarchie/ koningshuis (OB/MB) hebben kennis over het koninkrijk der Nederlanden, de monarchie en het koningshuis de democratische rechtstaat: de organisatie en het belang ervan 	OB: filosoferen 'wie is de baas' En wat mag diegene doen? Uitbreiden van afspraken naar de school, buurt, stad, land (thema Sprookjes) MB: filosoferen 'als ik de baas zou zijn...' BB: presentatie over koninkrijk der Nederlanden, de monarchie of het koningshuis	
	Tijdslijn (geschiedenis)	BB	Schoolcultuur Kinderen <ul style="list-style-type: none"> hebben kennis over de totstandkoming van het koninkrijk der Nederlanden, de monarchie en de eerste grondwet. 	Grei of the day	Huiswerkopdracht
Mei/juni	Maandopening Mei/ juni	Allen	Schoolcultuur/ solidariteit Door samen te vieren laten we zien wat ons hoofd en hart bezig houdt. We delen ervaringen en onze belevenissen.	Tijdens de viering van een maandopening staan de jarigen, lief & leed en het doel van de maand centraal. Het doel van deze maand wordt gekozen door de stamgroep die de maandopening presenteert. Zij maken ook de	IEP; Hart & Handen

			Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> oefenen vaardigheden als zorgen voor elkaar, elkaar respecteren, communicatieve vaardigheden, presenteren en creativiteit 	poster over het doel voor in de mediatorenhoek. Tijdens de maandopening werken we met maatjes. Alle bovenbouw kinderen hebben een maatje uit de midden of onderbouw. (ophalen/terugbrengen/ zorgen voor)	
	De Vreedzame School: Blok 6 + aansluitende les module Kriebels	Allen	Schoolcultuur/ Democratische betrokkenheid/ vrijheid & gelijkheid/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> leren hoe ze zelf conflicten constructief kunnen oplossen (OB/MB) hebben inzicht in conflictoplossing, en leren de parallellen zien tussen conflicten in de groep en in de wereld (BB) Aanvullende les uit module kriebels Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> krijgen kennis over relaties en seksuele vorming (verschillen jongen/ meisje – verandering van lichaam/ voortplanting/ vriendschap - verliefdheid/ seksualiteit - misbruik) leren respect te hebben voor zichzelf en de ander (zelfbeeld) leren weerbaar te worden en nee-zeggen ontwikkelen een open houding tegenover verschillen tussen mensen 	Thema's bij dit blok zijn: <ul style="list-style-type: none"> Wij zijn allemaal anders Familie museum maken Interviews afnemen Verschillen in afkomst, cultuur, geloof, huidskleur, sekse, maar ook verschillen van mening Vrijheid van meningsuiting 	IEP: Hart & Handen

			<ul style="list-style-type: none"> oefenen sociale, emotionele en communicatieve vaardigheden 		
	Leerlingenraad	Leerjaar 4 t/m 8	<p>Democratische waarden & betrokkenheid/ diversiteit</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> hebben inspraak op school ontwikkelen en oefenen sociale, communicatieve en kritische denkvaardigheden laten zien dat zij rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen 	Elke stamgroep wordt in de leerlingenraad vertegenwoordigd door twee kinderen Zij denken mee over wat goed gaat, verbeterpunten zijn en brengen ideeën in vanuit de stamgroepen. Zie 'Zo werken we ... Leerlingenraad'.	<p>Van elke bijeenkomst wordt een verslag gemaakt door de notulist</p> <p>IEP: Hart & Handen</p>
	Weeksluiting	Allen	<p>Schoolcultuur/ vrijheid & gelijkheid</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch) 	Tijdens de weeksluiting laten kinderen aan ouders en andere stamgroepen zien waar ze de afgelopen tijd aan hebben gewerkt. Dit kan worden weergegeven middels een toneelstuk, een verhaal, versje, een lied, een dans. Allerlei expressieve uitingen komen aan bod tijdens de weeksluiting en mogen talenten gevierd worden.	IEP: Hart & Handen
	Thema oorlog: Tweede wereldoorlog	BB	<p>Democratische waarden/ vrijheid</p> <p>Kinderen:</p> <ul style="list-style-type: none"> leren over de belangrijke gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis (wereldoorlogen en holocaust) maken kennis met de tweede wereldoorlog en het verhaal van Anne Frank 	Gebruik: Anne Frank krant	IEP: Hart & Handen

			<ul style="list-style-type: none"> oefenen vaardigheden als communiceren (discussiëren), reflecteren en kritisch denken. ontwikkelen een bewuste, respectvolle en kritische houding 		
	Thema WO: rechten van het kind	MB	Democratische waarden/ vrijheid Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> ontwikkelen vaardigheden als verantwoordelijkheid, reflecteren en evalueren op het handelen 	In ontwikkeling	IEP: Hart & Handen
	Thema WO: ontwikkeling samenwerking	BB	Maatschappelijke vraagstukken & betrokkenheid/ democratische waarden/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> ontwikkelen vaardigheden als verantwoordelijkheid, reflecteren en evalueren op het handelen 	In ontwikkeling	IEP: Hart & Handen
	Kamp 8 ^e jaars	8e jaars	Schoolcultuur/ solidariteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch). 	Samen vieren van het afscheid is aandacht geven aan elkaar en de periode van de 8e jaars op de basisschool samen afsluiten.	IEP: Hart & Handen
Juli	Vieren afsluiting schooljaar: zomerfeest	Allen	Schoolcultuur/ diversiteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. 	Op het zomerfeest starten we met een open podium waar kinderen hun talenten kunnen laten zien. Ouders en andere genodigden zijn van harte welkom. Daarna is er ruimte om de verschillende spellen en activiteiten te doen. Samen vieren, samen spelen.	IEP: Hart & Handen

			<ul style="list-style-type: none"> leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch) 		
	Kennismaken nieuwe stamgroep	Allen	Schoolcultuur/ vrijheid & gelijkheid Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> laten een vragende houding zien en zijn nieuwsgierig naar de ander 	Zo werken we ... 'Doorstroming'	IEP: Hart & Handen
	Afsluiting basisschool: Musical	8 ^e jaars	Schoolcultuur Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch). 	De 8 ^e jaars sluiten de basisschooltijd af met een musical. Zij krijgen hun getuigschrift en een herdenkingscadeau van de OR. Daarnaast bieden de 8 ^e jaars en hun ouders de school een cadeau aan.	IEP: Hart & Handen
	Uitzwaaien 8 ^e jaars (laatste schoolweek)	Allen	Schoolcultuur/ solidariteit Samen vieren van het afscheid is aandacht geven aan elkaar en de periode van de 8 ^e jaars op de basisschool samen afsluiten.	Op het schoolplein maken wij met alle kinderen, behalve 8 ^e jaars een poort. Vanuit school lopen zij hierdoor heen. Aan het einde van de poort krijgt elke kind een roos.	IEP: Hart & Handen
	Afscheid van de stamgroep door oudste kleuters, 5 en 8 ^e jaars (laatste schoolweek)	Allen	Schoolcultuur/ solidariteit Kinderen: <ul style="list-style-type: none"> leren zichzelf en hun talenten kennen, uitdagingen en kwaliteiten te ontdekken en leren omgaan met emoties. leren vaardigheden als plannen, presenteren, creëren en denken (creatief, kritisch en praktisch). 	Oudste kleuters, 5 ^e en 8 ^e jaars organiseren het afscheid van hun stamgroep. Zij bedenken met elkaar hoe zij dit willen doen. De anderen maken en geven hen een cadeau. Samen vieren van het afscheid is aandacht geven aan elkaar en de periode in een bouw/ basisschool samen afsluiten.	IEP: Hart & Handen